

MASARYKOVA UNIVERZITA

Moderní koncept města

Veřejná prostranství

PedF, katedra geografie 1

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Obsah přednášky

- ☒ Vymezení veřejných ploch.
- ☒ Funkce veřejných ploch.
- ☒ Typy veřejných ploch.
- ☒ Regenerace.

PedF, katedra geografie 2

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejná prostranství

- ☒ = všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru (dle zákona č. 128/2000 Sb., hlava I, díl 4, § 28-34), ve znění pozdějších změn.
- ☒ Veřejná prostranství jsou nezastavěné prostory mezi budovami v našich obcích a městech, ulice, náměstí atd. Tato prostranství jsou přístupná každému a slouží různým účelům.

PedF, katedra geografie 3

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejná prostranství

- Ulice a veřejná prostranství jsou územními prvky a způsob jejich označování je vymezeno vyhláškou MV ČR č. 326/2000 Sb., o způsobu označování ulic a ostatních veřejných prostranství názvy, o způsobu použití a umístění čísel, označení budov, o náležitostech ohlášení o přechíslování budov a o postupu a oznamování přidělení čísel a dokladech potřebných k přidělení čísel.
- Název ulice a veřejných prostranství je slovním prostorovým identifikátorem územního prvku ulice a veřejné prostranství, který je určen rozhodnutím obce. Je jedinečný v rámci obce a může být změněn.

PedF, katedra geografie 4

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejná prostranství

- Veřejná prostranství jsou pravidelně využívána v každodenním životě. Jejich fungování a podoba těsně souvisí s:
 - životním stylem a celkovou kvalitou života,
 - stavem životního prostředí a udržitelností (udržitelným rozvojem),
 - vztahy mezi lidmi v komunitě.

PedF, katedra geografie 6

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejná prostranství a životní styl

- ▣ Nároky na veřejná prostranství se v průběhu času mění.
- ▣ Jedněmi z nejvýznamnějších zásahů do charakteru veřejných prostranství byl silný vliv dopravy a nové urbanistické teorie, které se začaly projevovat ve 20. století.
- ▣ Je nutné udržovat veřejné prostory pro lidi - nutné cestě do práce či za nákupy, ale i k odpočinku, zábavě a setkávání – k životu ve městě či obci.

PedF, katedra geografie 7

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejná prostranství a udržitelný rozvoj

- ▣ Zamezení živelnému rozpínání měst do krajiny (urban sprawl) a využívání volných ploch uvnitř měst (brownfields, proluky...).
- ▣ Podpora šetrné dopravy (pěší, cyklo, hromadná) jako alternativy k narůstajícímu užívání automobilů.
- ▣ Podpora sociální a ekonomické soudržnosti místních komunit.

PedF, katedra geografie 8

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejná prostranství a komunita

- ▣ Komunita = společenství lidí, kteří sdílejí určitý společný prostor a společné hodnoty.
- ▣ Fyzický vzhled místa je ovlivňován vztahy uvnitř komunity a ty zase zpětně ovlivňují jeho podobu.
- ▣ Atmosféra v obci nebo městské čtvrti, kde si děti mohou hrát před domy, lidé se zdraví na ulicích, nakupují v místních obchodech a přirozeně dohlíží na okolí svého bydliště, kontrastuje se stavem v řadě našich měst a obcí, kde veřejné prostory často žádné využití neumožňují.

PedF, katedra geografie 9

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejné prostory a jejich kvalita

- ☒ Pro kvalitu veřejného prostranství ve městě je důležitých mnoho faktorů:
 - ☒ Měřítko – velikost prostranství.
 - ☒ Dostupnost, schůdnost.
 - ☒ Využití budov přilehlých k veřejnému prostranství.
 - ☒ Koncentrace aktivit.
 - ☒ Nejen procházet, ale také se zastavit.
 - ☒ Pestrost.

PedF, katedra geografie 10

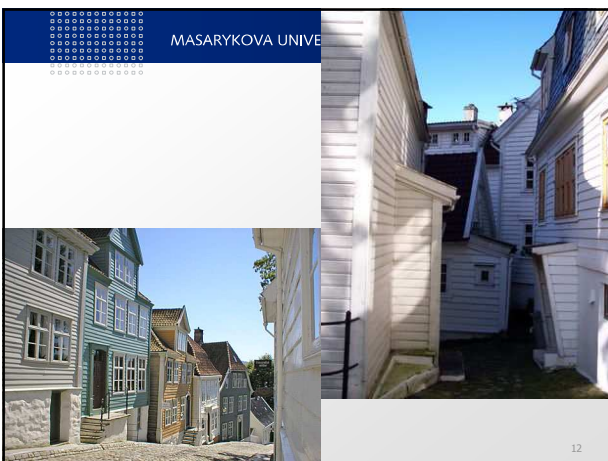
MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Měřítko

- ☒ Lidé se cítí lépe v menších uličkách či náměstích.
- ☒ Je zde lepší klima, budovy chrání proti větru, v létě poskytují stín.
- ☒ Přiměřeně vysoké budovy vytváří příjemné prostředí; jejich uživatelům, pak usnadňují užívání veřejných prostranství.

PedF, katedra geografie 11

MASARYKOVA UNIVERZITA

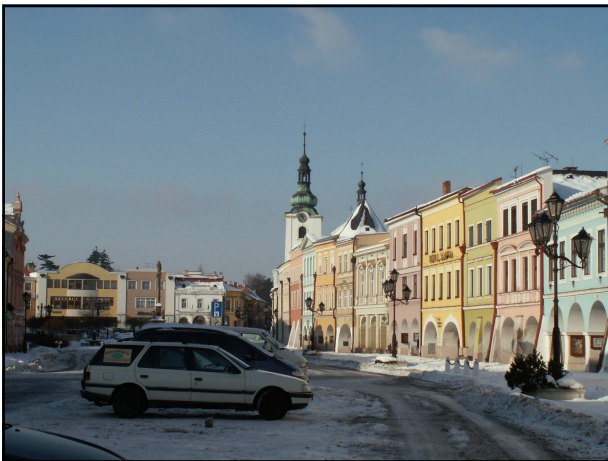
12

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Dostupnost, schůdnost

- ☒ Ovlivňuje ochotu a schopnost VP využívat.
- ☒ Např. z úzkého chodníku těsně vedle svištějících aut se snažím co nejdříve uniknout a napříště najít jiný způsob nebo cestu, jak do svého cíle dorazit.
- ☒ V některých zemích, kde získala nadvládu automobilová doprava, nejsou chodníky vůbec. S takovými místy se setkáváme bohužel i u nás.

PedF, katedra geografie 13

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Využití budov přilehlých k veřejnému prostranství

- ☒ Lidé vyhledávají zážitky, místa, kde se něco děje, kde se mohou setkat s ostatními lidmi.
- ☒ Zásadním kritériem pro přítomnost lidí na prostranství je také využití přízemí budov, které daný prostor obklopují.
- ☒ Restaurace a kavárny mohou místo oživit letní zahrádkou, obchody vystavením zboží, přisvětlením prostoru ulice v noci, vše dohromady potom vytvoří atraktivní cestu plnou různých vjemů a dojmů.

PedF, katedra geografie 15

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Koncentrace aktivit

- ☒ Rozlehlé prostranství se zastávkou na jedné straně, obchodem na druhé a s kavárnou a novinovým stánkem někde za rohem nemůže dobře fungovat.
- ☒ Pro atraktivní veřejný prostor je nezbytné sdružování funkcí.
- ☒ Aktivity se navzájem podporují a lidem nabízí místo, kam se vyplatí zajít.
- ☒ Pokud je cesta mezi jednotlivými aktivitami nezajímavá, půjdou lidé příště raději jinam.

PedF, katedra geografie 17

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Nejen procházet, ale také se zastavit

- ☒ K pohodě a pocitu zabydlenosti prostranství přispívá přítomnost lidí.
- ☒ Pokud místo nabízí zastavení – dobře situované lavičky, občerstvení na kavárenské zahrádce, kašnu nebo jiný prvek jako místo setkání, je rázem místo plné lidí, kteří nepřímo lákají jiné lidi k zastavení.
- ☒ Není důležité, kolik lidí místem projde, ale kolik se jich zde zastaví.

PedF, katedra geografie 18

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Pestrost

- ▣ Bydlení, obchody, služby, kanceláře apod.
- ▣ Zatímco sídliště jsou přes den prázdná a kancelářské komplexy plné lidí, v noci je to přesně naopak. To vede k opuštěnosti prostranství a s tím spojeným problémům s kriminalitou a vandalismem, vysokými náklady na údržbu, ostrahu apod.
- ▣ Pokud k prostranství přiléhá obchod či restaurace, je prostor pod přirozeným dohledem během dne.
- ▣ Pokud jsou v přilehlém domě byty, je prostranství pod kontrolou večer a v noci.

PedF, katedra geografie 20

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Pestrost – poutače a reklamy

- ▣ **Urban spam** – přeplněnost prostoru reklamami všeho druhu.
- ▣ Velké množství reklamních panelů znamená, že lidem jednotlivé upoutávky splývají a tedy nemají žádný efekt.

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejné prostory a klimatické podmínky

- ☒ *Styl větrná hůrka* – ul. Budějovická v Praze je situována na návrší, často zde fouká. V rozmístění budov jsou patrné koridory, kde vítr nemá žádnou překážku.
- ☒ *Otevřená prostranství* - nepříznivé klima je ovlivněno zejména velkými odstupy budov, větrno je zejména na úrovni ulice. Zde jen minimum budov poskytuje úkryt ve formě podloubí, říms apod. Hlavní pěší trasy nevedou podél budov, ale napříč prostranstvím.
- ☒ *Slunce a stín* – některé plochy poskytují úkryt před přímým sluncem (fasády budov, různé římsy, podloubí apod.).
- ☒ *Budovy probouzející vítr* - výškové budovy způsobují turbulence – vzduch, který proudí vodorovně, narazí na vysokou budovu a po její fasádě se stáčí dolů k chodníku, kde způsobuje vzdušné víry. V blízkosti výškových budov je tedy zpravidla horší mikroklima.

PedF, katedra geografie 22

Typy veřejných prostranství

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Komunikace

- ☒ Mezinárodní a regionální silnice (I., II., III. třídy).
- ☒ Místní (obecní) komunikace.
- ☒ **Silnice** - dopravní stavba umožňující nekolejovou pozemní dopravu na větší vzdálenosti.
- ☒ **Pozemní komunikace** - dopravní cesta určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci, včetně pevných zařízení nutných pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti. Může mít charakter stavby (prakticky vždy u dálnic a silnic, ve většině případů u místních komunikací), která je podle současné české právní úpravy samostatnou nemovitou věcí nezapisovanou do katastru nemovitostí, nebo se může jednat o pozemek či jeho část (typické u účelových komunikací).

PedF, katedra geografie 24

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Komunikace

- ☒ Pěší komunikace.
- ☒ Cyklostezky.
- ☒ Statická doprava – parkování.
- ☒ Městská hromadná doprava – zastávky, čekárny, nástupní ostrůvky apod.
- ☒ Bezpečnostní prvky – přechody pro chodce, dělící ostrůvky, retardéry, zpomalovací pásy apod.

PedF, katedra geografie 25

MASARYKOVA UNIVERZITA

Komunikace

PĚŠÍ ZÓNA

ZÁSOBOVÁNÍ
10-14h

pedf, katedra geografie

MASARYKOVA UNIVERZITA

Komunikace

katedra geografie

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Náměstí

- Volný veřejný prostor nebo prostranství ve městě, ohraničený zejména přilehlými domy.
- Často mu dominuje významná stavba (kostel, radnice, divadlo aj.), v jejich centru je většinou fontána či kašna, morový sloup, socha či jiný monument.
- Historické (časté podloubí) i novodobé (Haviřov).
- V 70. letech minulého století byla řada architektonicky cenných náměstí v historických centrech některých měst znehodnocena stavbami architektonicky nezajímavých a do prostředí naprosto nevhodně zasazených obchodních domů.
- Půdorys – čtvercový, radiální, nepravidelný, podélný, ulicový apod.

PedF, katedra geografie 31

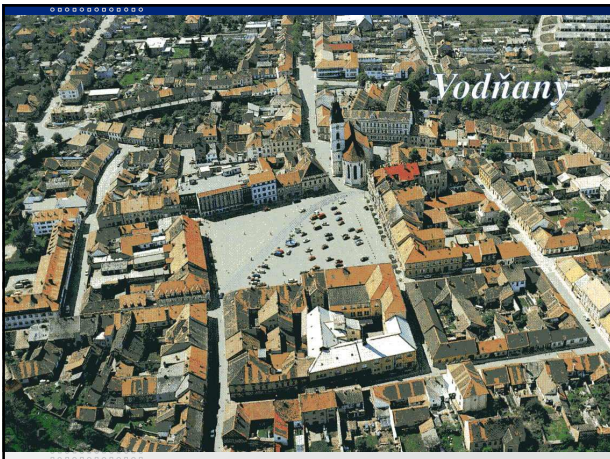
MASARYKOVA UNIVERZITA

Historizující prvky

PedF, katedra geografie

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Historizující prvky

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Veřejná zeleň

- ☒ Zeleň tvoří „plíce“ města.
- ☒ Chráněna zákonem č. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.
- ☒ Nízká a vysoká zeleň.
- ☒ Lesy, parky, lesoparky, sady, aleje, travnaté plochy, vinice atd.

geografie

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Sportovní a relaxační plochy

- ☒ Sportovní areály.
- ☒ Městské stadiony.
- ☒ Víceúčelová hřiště.
- ☒ Ostatní plochy určené pro sport.
- ☒ Dětská hřiště.
- ☒ Mnohdy i veřejná zeleň!?

PedF, katedra geografie

MASARYKOVA UN

Sportovní a relaxační plochy

VERZITA www.muni.cz

42

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Údržba veřejných prostor

- ☒ Rekonstrukce komunikací, chodníků a dalších přilehlých prostor.
- ☒ Rekonstrukce technických prků (mosty, tunely, podjezdy, nadjezdy apod.).
- ☒ Úklid komunikací, chodníků a dalších přilehlých prostor.
- ☒ Údržba veřejné zeleně.
- ☒ Opravy mobiliářů.

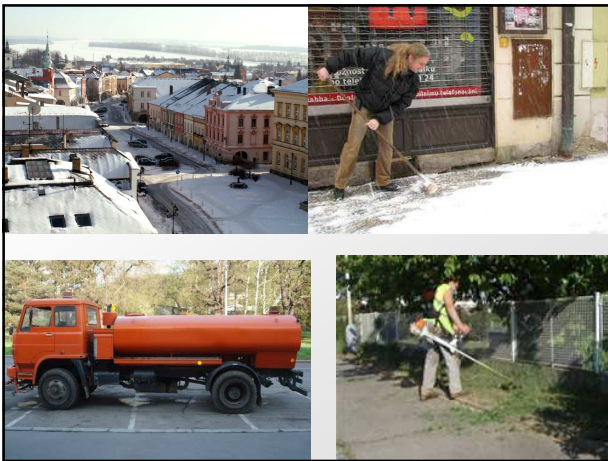
PedF, katedra geografie 47

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Financování

- ☒ 3/4 veřejných prostor jsou v majetku samosprávy (obce, kraje, samosprávné instituce a organizace).
- ☒ Údržba financována z veřejných rozpočtů.
- ☒ Dotace x úvěry.
- ☒ Soukromé firmy si platí údržbu samostatně.

PedF, katedra geografie 48

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Shromáždění

- Právo pořádat shromáždění na veřejných prostranstvích, kde můžete vyjádřit společně s ostatními veřejně svůj názor, postoj nebo stanovisko, je zakotveno v Listině základních práv a svobod.
- Pro konání shromáždění však platí určitá pravidla.

PedF, katedra geografie

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Shromáždění

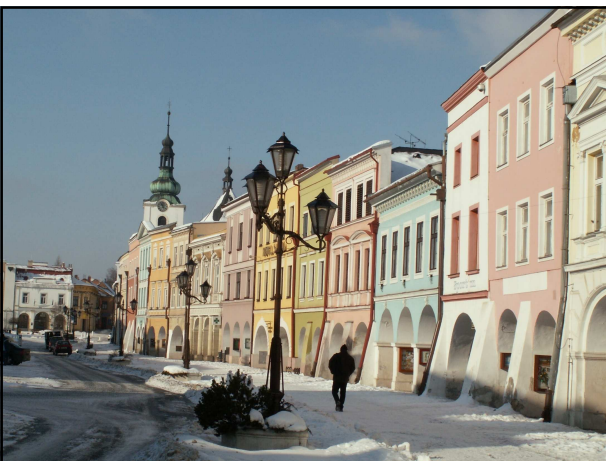
- Každé shromáždění musí být oznámeno příslušnému orgánu.
- Oznámení musí mít písemnou formu a musí být úřadu doručeno nejdříve šest měsíců a nejpozději pátý den před jeho konáním.
- Oznámení musí obsahovat údaje o svolavatele, o osobě zmocněné jednat v zastoupení svolavatele, účel shromáždění a místo konání shromáždění, dále den (dny) konání, dobu zahájení a ukončení; předpokládaný počet účastníků; počet pořadatelů starších 18 let a způsob jejich označení.
- Nutné předem požádat o případný zábor veřejného prostranství (umístění pódia, stánku apod.). Zábor povolují zpravidla za úplaty obecní/městské úřady, kde se má shromáždění konat.

PedF, katedra geografie 51

Revitalizace veřejných prostranství

- ☒ Parkové úpravy.
- ☒ Výstavba a rekonstrukce objektů.
- ☒ Rekonstrukce a sanace dopravní a technické infrastruktury.
- ☒ Budování, modernizace rekreačních a sportovních ploch atd.
- ☒ Úpravy sídlištního prostoru – např. úprava, obnova či výsadba veřejné zeleně, zvýšení podílu nezepevněných travnatých ploch.
- ☒ Další zlepšení veřejné infrastruktury v rámci městských celků (např. kamerový systém, čekárny, zastávky MHD atd.).

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Věřejné prostory dnes - umění

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Věřejné prostory dnes – kamerový systém

- ☒ Společenské důvody – ochrana majetku.
- ☒ Ekonomické důvody – minimalizace škod.
- ☒ Sociální důvody - ochrana před vandalismem a kriminální činností.

ara geografie

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Pro dnešek vše!!!

PedF, katedra geografie 58
